

Vetrna elektrarna na Volovji rebri pomeni tveganje za vodne vire v občini

Oj, tječe, tječe, bistra uoda...

Do sedaj je bilo veliko napisanega o tem, zakaj greben Volovje rebri nad Ilirsko Bistrico ni najprimernejša lokacija za postavitev vetrne elektrarne, saj raziskave na področju varovanja narave, biotske raznovrstnosti, ogroženosti posameznih vrst, krajinske arhitekture in ne nazadnje tudi ekonomike in energetike govorijo v prid nasprotnikom gradnje velikanskih vetrnih turbin na enem najlepših grebenov v tem delu države (če ne verjamete, si ga pojdite ogledat!). Zelo malo pa je bilo doslej povedanega o nevarnostih in tveganju, ki ga predstavlja gradnja in obratovanje vetrne elektrarne na omenjeni lokaciji za kraško podtalnico – torej vodo, ki jo pijemo, vodo, s katero se tako radi hvalimo naokoli. Voda je sicer obnovljiv vir in morda se nam zdi samoumevno, da bomo v prihodnosti lahko doma kadar koli odprli pipo, iz katere bo pritekla sveža pitna voda. Vendar temu ni tako, kar pa po svetu že dobro vedo. Mi pa se tega pravzaprav še ne zavedamo dovolj ali pa si enostavno zatiskamo oči pred dejstvi, saj imamo pač ta privilegij, da nam iz pip vedno znova priteče pitna voda, ki je še vedno relativno poceni, pa čeprav je ta ista voda tudi že precej ogrožena. In kdo jo ogroža? Mi! Za kakovost vode je namreč treba skrbeti, vendar pa smo se do zdaj izkazali kot slabi skrbniki.

Kaj ogroža pitno vodo?

V zaledju vodnih zajetij tako najdemo številna divja odlagališča odpadkov, neurejene prometnice, neurejeno športno strelišče, vojaški poligon, komunalno neurejena naselja, kamnolome ipd., torej številne dejavnosti, ki ogrožajo kakovost pitne vode in s tem zdravje ljudi. In namesto da bi pristopili k reševanju omenjene problematike, se vedemo, kot da se nas to ne tiče. Zaskrbljujoče je dejstvo, da se v prihodnje stanje lahko še poslabša.

Konec oktobra je namreč Agencija RS za okolje (ARSO) investitorju Elektro Primorska d.d. (EP) na široko odprla vrata za pridobitev gradbenega dovoljenja za izgradnjo vetrne elektrarne na Volovji rebri, s čimer smo pred dejstvom, da v izredno občutljivo kraško okolje vnesemo še eno potencialno nevarnost za naše zdravje in zdravje prihodnjih generacij. Kraška območja (vodonosniki) so namreč zaradi izredno nizkih samočistilnih sposobnosti (pomanjkanje prsti, hitro pretakanje po razširjenih razpokah in kanalih) izredno občutljiva na onesnaženje in zato z vidika varovanja voda zelo problematična. Greben Volovje rebri v tem pogledu ni nikakršna izjema.

Zaledje Bistrice in Podstenjška

Sledilni poizkus, ki so ga marca izvedli na Inštitutu za raziskovanje krasa iz Postojne, je pokazal, da se podzemne vode z območja Volovje rebri stekajo v vodna vira Bistrica in Podstenjšek. Sledilo se je proti Podstenjšku pretakalo z navidezno hitrostjo 52,7 m/h, proti Bistrici pa z navidezno hitrostjo 25,7 m/h, kar so precej velike hitrosti pretakanja, ki nakazujejo hiter prenos morebitnega onesnaženja na območju Volovje rebri proti vodnima viroma. Glede na pojavljanje sledila v izvirih bi bila lahko vodna vira ogrožena od nekaj dni do nekaj mesecev, lahko še več,

kar pa je močno odvisno tudi od vrste onesnaževala. Kar 75 % sledila je z območja Volovje rebri odteklo v kraški izvir Bistrica, ki je najpomembnejše vodno zajetje v občini.

Kaj prinaša vetrna elektrarna?

EP namerava na Volovji rebri postaviti 33 vetrnih turbin tipa G52-850 kW, ki bodo skupaj z eliso segale 80 m visoko. Za nemoteno delovanje potrebuje vsaka od njih približno 200 l različnih olj (120 l v menjalniku, 70 l v hidravličnem sklopu, 10 l v dveh reduktorskih motorjih), torej snovi, ki so škodljive za človekovo zdravje. Skupno bo na višini 55 m (višina rotorja) 6.600 l različnih olj. Tveganje za onesnaženje bo zelo veliko v času gradnje, med opravljanjem rednih vzdrževalnih del (zamenjava olj) in ob nepredvidenih dogodkih in nesrečah, ki bi lahko posledično pomenile porušitev stolpov vetrnih turbin. Slednje namreč ni izključeno in prav tega se lahko najbolj bojimo (glej sliko).

Spomnimo se katastrofalnega žledu v Brkinih novembra 1980, ko je 10 cm debel žled kot za šalo zvijal daljnovidne električne stolpe, oskrba z električno energijo pa je bila nekaj dni motena. Zamislite si, kaj bi se zgodilo s pitno vodo, če bi v notranjost krasa odtekale nevarne tekočine. Električne drogove lahko postavimo nazaj, vode pa se v notranjosti krasa ne da prečistiti. In območje Volovje rebri sodi v pas pogostega pojavljanja žledu. Po nekaterih izračunih bi se v takem primeru na stebru vetrne turbine lahko nabralo tudi več kot 45 ton ledu (masa stebra je 56 ton). Porušitev vetrnih turbin lahko povzročijo še drugi dogodki, kot recimo močni sunki vetra, požar ali potres. V takih primerih bi nevarne snovi neovirano odtekale v notranjost in onesnažile vodna vira. Omejitveni ukrepi (ARSO) za gradnjo investitorju (EP) sicer nalagajo izgradnjo lovilnih skled za primere takih nesreč, vendar pa ni določeno, kolikšno površino naj pokrivajo. Ob upoštevanju polmera lovilne sklede 55 m bi morali okoli vsake od vetrnih turbin zgraditi 9.500 m² veliko betonsko površino, kar pa je z vidika varovanja žive narave nesprejemljivo, saj bi tako morali zabetonirati dodatnih 300.000 m² površin (50 nogometnih igrišč, pa ne za mali nogomet). Potencialno nevarnost za pitno vodo pomeni tudi gradnja temeljev za vetrne turbine in ostalo infrastrukturo ter adaptacija in izgradnja novih prometnic, saj omenjeni posegi zahtevajo odstranitev zgornjega zaščitnega sloja prsti, ki nudi vsaj malo zaščite. V času gradnje se bo zelo povečal tudi promet ter emisije iz transportne in gradbene dejavnosti, prometnice pa seveda niso urejene v skladu z okoljevarstvenimi standardi.

Vetrne turbine še zdaleč niso neranljive (vir: <http://mark-duchamp.spaces.msn.com/PersonalSpace.aspx>).

Postavimo vprašanja!

Vetrna elektrarna predstavlja resno grožnjo za oskrbo s pitno vodo v občini Ilirska Bistrica in širše, zlasti zato, ker enostavno ni ustreznega nadomestnega vodnega vira, iz katerega bi lahko pokrili potrebe po pitni vodi prizadetega prebivalstva. Zdaj pa se lahko skupaj vprašamo, ali vemo dovolj o morebitnih nevarnostih, ki jih za pitno vodo pomeni umestitev vetrne elektrarne na Volovjo reber? Podrobna študija o vplivih vetrne elektrarne z vidika ranljivosti kraške podtalnice namreč še ni bila narejena. Odgovorimo si torej skupaj na nekaj vprašanj, ki se zastavljajo sama po sebi.

Od kod se bo večina prebivalcev občine Ilirska Bistrica oskrbovala s pitno vodo, če bo prišlo do onesnaženja zajetij Podstenjšek in Bistrica? V naši občini ustreznega nadomestnega vodnega vira namreč ni. Razmišljajmo dalje. Kdo bo plačal vodo, ki bi jo morali pripeljati od drugod? Ste prepričani, da ne bomo to ravno mi, uporabniki, ki jo zdaj v primerjavi s sosednjimi občinami plačujemo izredno poceni? Morda bo to Občina Ilirska Bistrica, ali pa Elektro Primorska d.d., morda vsi tisti odgovorni, ki niso zares želeli prisluhnuti svarilom in so brez resnih pomislekov odprli pot izgradnji vetrne elektrarne.

In kaj lahko storimo?

Seveda vas bodo skušali pomiriti s tem, da mora EP pred pridobitvijo gradbenega dovoljenja opraviti vse potrebne teste za izdelavo načrta zaščite okolja in obveščanja prebivalstva v primeru morebitnih nesreč, kar je ARSO med omejitvene ukrepe uvrstil na pobudo nasprotnikov gradnje. Toda ali bomo lahko prebivalci občine Ilirska Bistrica sploh kako vplivali na izdajo gradbenega dovoljenja in ali bomo lahko sploh preverjali, ali investitor resnično izvaja vse predvidene zaščitne ukrepe na področju varovanja voda (ti so zapisani v okoljevarstvenem soglasju ARSO). Naša dolžnost je, da od odgovornih v občinski upravi in od investitorja zahtevamo, da nas sproti obveščajo o dejavnostih v zvezi s pridobitvijo gradbenega dovoljenja, saj je problematika varovanja pitne vode preveč resna tema, da bi jo lahko preprosto prepustili nekomu drugemu v odločanje. Za našo vodo gre in ne sme nam biti vseeno!

Za zaključek

Nasprotnikom gradnje vetrne elektrarne na Volovji rebri se večkrat nesramno in neargumentirano očita, da dejansko niso okoljevarstveniki, saj z nasprotovanjem gradnji vetrne elektrarne na tej lokaciji nasprotujejo tudi t. i. obnovljivim virom energije, kar pa seveda ni res. So (smo) pa proti umeščanju tovrstnih objektov v območja, ki imajo izjemno visoko okoljsko in naravovarstveno vrednost, ostro pa nasprotujemo tudi načinu, kako se to dogaja, ko investitorji praktično držijo škarje in platno v svojih rokah. Slovenija je zaradi ratifikacije Kjotskega sporazuma dolžna zmanjšati emisije toplogrednih plinov iz neobnovljivih virov ter jih nadomestiti s čistejšimi viri energije. Ne nasedajte propagandi investitorja, ki je nenazadnje gospodarska družba in ustvarja dobiček od prodaje elektrike, češ da je eden njihovih primarnih ciljev izgradnje vetrne elektrarne na Volovji rebri skrb za okolje. Energetski potencial predvidene elektrarne je izredno majhen, poleg tega pa je vetrna energija zelo nezanesljiv vir, tako da zaradi tega ne bomo zmanjšali proizvodnje električne energije iz t. i. umazanih virov (termoelektrarne) in s tem ne bomo prav ničesar prispevali k čistejšemu ozračju. Dejstvo pa je, da bo vsaka kilovatna ura elektrike, proizvedene z vetrno elektrarno, zelo dobro subvencionirana s strani države, ki jo bo plačevala po

trikratni ceni. Vendar ne mislite, da boste zato, ker bo taka elektrarna stala na območju naše občine, imeli tudi nižje mesečne zneske na položnicah za električno energijo ali pa da bomo s tem rešili problem brezposelnosti v naši občini. Ne dovolite, da bi vam predvideno gradnjo skušali predstaviti kot prevzemanje vaše odgovornosti za reševanje svetovnega problema segrevanja ozračja, ki je sicer izredno resen okoljski problem, saj lahko veliko več naredite s tem, da prepričate sebe in spodbujate druge k učinkovitejši rabi energije, recimo tako, da namesto navadnih žarnic v stanovanje namestite energetske varčne žarnice ali da elektronske naprave ne puščate v stanju pripravljenosti. Poleg dobrega občutka, da ste kot prebivalec planeta Zemlje storili nekaj odgovornega, se vam bo to v končni fazi poznalo tudi pri mesečnem računu za električno energijo (oglejte si film Neprijetna resnica!). Sami pretehtajte, kaj je za vas, pa ne samo za vas, temveč tudi za vaše zanamce, več vredno!

Gregor Kovačič - Kovo
Univerza na Primorskem
Fakulteta za humanistične študije Koper in
Znanstveno - raziskovalno središče Koper